

Sygn. akt I ACa 1138/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska (spr.)
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta SA Lucyna Świdorska-Pilis
Protokolant :	Małgorzata Kopeć

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa V. K.

przeciwko A. B. i Skarbowi Państwa-Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt I C 305/13,

1) oddala apelację;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej A. B. oraz Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej po 2000 (dwa tysiące) złotych na rzecz każdego z pozwanych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) na rzecz adwokata T. B. 6 642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote, w tym 1 242 (tysiąc dwieście czterdzieści dwa) złote podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Lucyna Świdorska-Pilis	SSA Małgorzata Wołczańska	SSA Elżbieta Karpeta

Sygn. akt I ACa 1138/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo, w ramach którego powódka V. K. domagała się zasądzenia solidarnie od pozwanych A. B. i Skarbu Państwa - Dyrektora Zakładu Karnego w (...) kwoty 5 000 000 zł tytułem zadośćuczynienia z odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz nie obciążył powódki kosztami procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż powódka przebywała w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 1 sierpnia 2008 r. do 31 marca 2009 r. Następnie powódka do Zakładu Karnego w (...) została przyjęta po przerwie w odbywaniu kary pozbawienia wolności w dniu 29 maja 2013 r. i w tamtejszej jednostce penitencjarnej przebywała do dnia 28 listopada 2013 r., skąd została przewieziona do Aresztu Śledczego w K.. Podczas pobytu powódki w Zakładzie Karnym w (...), kierownikiem ambulatorium była A. B.. W dniu 28 stycznia 2014 r. na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 28 stycznia 2014 r., sygn. akt VII Kow 5880/13 powódce została udzielona przerwa do dnia 31 lipca 2014 r. w odbywaniu kary 5 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Bytomiu z dnia 8 października 2013r., sygn. akt II K 910/12. U powódki V. K. stwierdzono schorzenia w postaci : przebytego udaru niedokrwiennego mózgu prawej półkuli w roku 2006 z niedowładem lewej kończyny dolnej, cukrzycy, nadciśnienia tętniczego, niepełnobjawowego zespołu Marfana ze zmianami ocznymi pod postacią praktycznie ślepoty oka prawego oraz dużą krótkowzrocznością lewego oka, jaskry obu oczu, przewlekłej obturacyjnej choroby płuc, dysplazji włóknistej sutka prawego, guzka prawego płata tarczycy, zaburzenia osobowości na podłożu organicznym, kyfoskopiozy kręgosłupa piersiowo - lędźwiowego. Co do drugiego incydentu udarowego mającego miejsce w grudniu 2012 r. dokumentacja medyczna jest niekompletna - brak potwierdzenia pobytu w oddziale neurologicznym wymaga weryfikacji.

Z powołaniem na opinię biegłego ortopedy D. K. (1) Sąd Okręgowy stwierdził, iż w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w (...) stan zdrowia powódki pod względem ortopedycznym nie uległ pogorszeniu. Zmniejszenie wzrostu jest naturalnym procesem starzenia się organizmu, w wyniku obniżenia się krążków międzykręgowych oraz pogłębiania się krzywizn skoliozy, a także ścięczenia chrząstek stawowych kończyn dolnych. Zmniejszanie wzrostu wraz z upływem wieku i rozwojem zmian degeneracyjnych układu kostno - stawowego dotyczy całej populacji ludzkiej. Różnica pomiarów wzrostu powódki przez biegłego D. K. - 165 cm i wykonanego w Ambulatorium Zakładu Karnego w (...) może być błędem pomiaru wynikającym z różnych metod pomiarowych. Badania radiologiczne kręgosłupa wykonane w dniach 24 lipca 2013 r., oraz 27 lutego 2014 r. nie wykazują schorzeń, ani złamań, które mogłyby być inną przyczyną zmniejszenia wzrostu. U powódki nie stwierdzono innych dodatkowych schorzeń układu kostno - stawowego, które mogły być przyczyną zmniejszenia wzrostu. Osłabienie siły mięśniowej lewej kończyny dolnej, jako efekt przebytego udaru w 2006 r. było powodem zaordynowania przez ortopedę stabilizatora stawu kolanowego lewego. Konieczność poruszania się bez wózka inwalidzkiego podczas pobytu w Zakładzie Karnym w okresie od dnia 29 maja 2013 r. do dnia 28 listopada 2013 r. nie wpłynęła na nasilenie rozwoju zmian zwyrodnieniowych stawów kończyn dolnych i górnych.

Z kolei na podstawie opinii biegłego z zakresu chorób oczu E. L. Sąd I instancji przyjął, że u powódki rozpoznano zez rozbieżny oka prawego, neuropatię oka prawego i lewego, krótkowzroczność małego stopnia i astygmatyzm krótkowzroczny oka prawego, nadwzroczność z asygmatyzmem oka lewego, różnowzroczność. Z opinii tej wynikało także, iż powódka nie przedstawiła żadnej dokumentacji potwierdzającej przebycie jakichkolwiek zabiegów chirurgicznych w zakresie narządu wzroku, ani potwierdzających odwarstwienie siatkówki. Wyniki badania USG oka prawego i oka lewego z dnia 24 września 2013 r., które zostało wykonane w przyklinicznej Poradni (...) w K. wykazało natomiast, że siatkówka w obu oczach jest przyłożona. Powódka nie jest osobą z odwarstwieniem siatkówki, za jaką od wielu lat się podaje. Diagnoza „odwarstwienie siatkówki” jest przypisywana przez kolejnych biegłych bezpodstawnie. Z dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach sprawy o sygn. akt I C 305/13 (k. 80-81) i przesłanej przez (...) Publiczny Szpital (...) jednoznacznie wynika, że u powódki nie było i nie ma żadnych wskazań do leczenia operacyjnego siatkówki, ponieważ siatkówki w obu oczach są przyłożone (USG oka prawego i lewego z dnia 24 września 2013r.). W karcie informacyjnej ZOZ Zakładu Karnego w (...) pod datą 25 listopada 2008 r. (k. 6 akt sprawy o sygn. I C 86/09) widnieje wpis, że na dzień 26 listopada 2008 r., godz. 8 -11 dr. D., ustalono termin konsultacji okulistycznej powódki, celem ewentualnej kwalifikacji do leczenia operacyjnego z powodu

podejrzenia odklejenia siatkówki oka lewego. W dniu 30 października 2008 r. badanie USG oka prawego i lewego wykazało, że siatkówka w oku prawym i lewym u powódki jest przyłożona, co świadczy o tym, że u powódki nie występuje odwarstwienie siatkówki. Anatomiczny stan narządu wzroku uzasadnia słabe widzenie oka prawego z uwagi na zez rozbieżny oka prawego i różnzwrotność, natomiast nie uzasadnia tak słabej ostrości wzroku oka lewego. Badanie okulistyczne powódki przeprowadzone w dniu 4 lipca 2015 r. wykazało: ostrość wzroku oka prawego do dali - brak poczucia światła; ostrość wzroku do dali oka lewego = ropo lok(+); reakcja źrenic na światło w oku prawym i lewym: bezpośrednia i pośrednia prawidłowa; ciśnienie wewnątrzgałkowe oka prawego 19.3 mmHg, ciśnienie wewnątrzgałkowe oka lewego 20.3 mmHg, refraktometria oko prawe: - 2.75 Dsph - 2.25 Dcx23; refraktomoeria oko lewe: 4 1.75 Dsp - 0.75 Dcx97. Badanie fizykalne oka prawego u powódki wykazało: gałka oczna ustawiona w zezie rozbieżnym. Brzegi oczodołu wysklepine prawidłowo, palpacyjnie bez zmian. Powieki ustawione i ruchome prawidłowo. Spojówki prawidłowe. Rogówka gładka, przezierna. Twardówka prawidłowa. Komora przednia głęboka, płyn czysty. Tęczówka spokojna. Soczewka przezierna, opalizująca. Szkliska przezierna. Dno oka - tarcza nerwu II blade - różowa, o wyraźnych granicach w poziomie dna, wnęka naczyniowa lekko zagłębiona. Naczynia tętnicze i żyłne prawidłowe, siatkówka różowa, przyłożona. Plamka z refleksem. Reakcja na światło bezpośrednia i pośrednia prawidłowa. W związku z pobytem powódki V. K. w Zakładzie Karnym w (...) jej stan zdrowia pod względem okulistycznym nie uległ pogorszeniu.

Ustalił nadto Sąd Okręgowy w oparciu o opinię biegłego zakresu neurologii M. R., że u powódki stwierdzono: przebyty udar niedokrwienny mózgu w 2006 r. nadciśnienie tętnicze, zespół Marfana ze zmianami ocznymi, okresowy zespół bólowy kręgosłupa, zaburzenia osobowości na podłożu organicznym. W 2006 r. powódka była leczona szpitalnie z powodu udaru niedokrwiennego mózgu, którego następstwem był niedowład lewej kończyny dolnej niewielkiego stopnia (IV) według Lovetta (V stopnia tj. norma) i co świadczy o tym, że powódka była osobą samodzielnie poruszającą się. Brak jest jakiegokolwiek dokumentacji, by po wyżej opisanym incydencie „mózgowym” powódka była leczona neurologicznie i systematycznie zażywała leki. We wrześniu 2012 r. powódka miała wykonane badanie TK głowy, które sugerowało malformację naczyń mózgowych. Brak jest jednak jakiegokolwiek dowodów, aby ta malformacja skutkowałą deficytem neurologicznym, i/ który wymagałby leczenia. W lipcu 2013 r. konsultujący w Zakładzie Karnym neurochirurg zalecił badanie angio TK naczyń mózgowych, którego wykonania powódka odmówiła. Pomimo, iż tego badania powódka nie wykonała do dnia dzisiejszego, to i tak nie skutkuje to pogorszeniem stanu neurologicznego. Powódka porusza się samodzielnie/bez zaopatrzenia ortopedycznego i nie wymaga leczenia neurologicznego. Rozpoznawany u powódki zespół Mariana (zdiagnozowany w 9 roku życia) jest zespołem wad wrodzonych - u powódki jest to zespół niepełnoobjawowy z dominacją objawów ocznych i nie wymaga zażywania żadnych leków z zaleceń neurologa i takiego leczenia nie wymagał w czasie przebywania w Zakładzie Karnym w (...). Pobyt powódki w Zakładzie Karnym w (...) nie spowodował pogorszenia stanu zdrowia pod względem neurologicznym.

Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od dnia 29 maja 2013 r. do dnia 28 listopada 2013 r. powódka miała zapewnioną właściwą opiekę lekarską, nadto z uwagi na różnorodność występujących schorzeń opieka ta miała charakter szczególny. Powódka była konsultowana m.in. neurologicznie, okulistycznie, internistycznie, kardiologicznie, psychiatrycznie i dermatologicznie. Powódka często odmawiała konsultacji medycznych. Na terenie zakładu karnego powódka poruszała się samodzielnie bez udziału osób trzecich, nie używając pomocy ortopedycznych. Powódka nie zgłaszała potrzeby stosowania kul, laski itp., z wyjątkiem wózka inwalidzkiego. W zakresie potrzeby korzystania z wózka inwalidzkiego konsultujący specjaliści nie dostrzegali konieczności korzystania z niego przez powódkę. Powódka pomimo zarzutów poczynionych w pozwie z dnia 28 lipca 2013 r. dotyczących A. B. w dalszym ciągu korzystała z konsultacji lekarskiej pozwanej A. B. i stosowała się do jej zaleceń lekarskich. Po złożeniu pozwu tj. po dacie 28 lipca 2013 r. powódka korzystała z konsultacji medycznych w dniach: 29 lipca 2013 r., 5 sierpnia 2013 r., 13 sierpnia 2013 r., 20 sierpnia 2013 r., 20 sierpnia 2013 r., 20 września 2013 r., 23 września 2013 r., 7 października 2013 r., 10 października 2013 r., 11 października 2013 r. Ponadto w dniu 15 lipca 2013 r. w celi powódki odbyła się wizyta lekarska z uwagi na zgłaszane bóle kręgosłupa oraz kończyn dolnych. Wówczas zostało przeprowadzone typowe badanie lekarskie, podczas którego na skutek zgłaszanych dolegliwości neurologicznych wezwane zostało pogotowie ratunkowe. W następstwie wezwania pogotowia ratunkowego, powódka była konsultowana w Izbie Przyjęć Oddziału (...) z diagnozą „zespół bólowy kręgosłupa piersiowego” - powódce zaaplikowano 1 ampułkę k.

domięśniowo, powódka często odmawiała przyjmowania leków oraz udziału w zleconych jej konsultacjach lekarskich m.in.: 28 maja 2013 r. podczas konsultacji neurologicznej w Izbie Przyjęć Szpitala (...) w B. odmówiła poddania się badaniu tomografii komputerowej głowy, 31 maja 2013 r. odmówiła leczenia i udziału w zleconej konsultacji psychiatrycznej, 13 czerwca 2013 r. odmówiła pobytu w Izbie Chorych zleconego przez neurologa, 17 czerwca 2013 r. odmówiła udziału w konsultacji okulistycznej, 17 czerwca 2013 r. powódka udziału w badaniu tomografii komputerowej tzw. angio TK głowy, 18 czerwca 2013 r. odmówiła udziału w konsultacji internistycznej, 4 lipca 2013 r. odmówiła badania lekarskiego internistycznego, 4 lipca 2013 r. odmówiła udziału w konsultacji kardiologicznej oraz udziału w zleconych badaniach laboratoryjnych oraz diagnostyki w Oddziale (...) Aresztu Śledczego w G., 13 sierpnia 2013 r. odmówiła udziału w konsultacji dermatologicznej, 21 sierpnia 2013 r. odmówiła pobrania krwi na badania laboratoryjne, 19 września 2013 r. powódka udziału w badaniu oka prawego, 19 września 2013 r. wyszła z ambulatorium przed zakończeniem badania internistycznego, 21 października 2013r. powódka odmówiła udziału w konsultacji internistycznej.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny na podstawie dokumentacji znajdującej się w aktach sprawy, opinii biegłych sądowych D. K. (1), E. L. i M. R. oraz dokumentacji medycznej znajdującej się w aktach sprawy o sygn. I C 86/09 Sądu Okręgowego w Częstochowie. W ocenie Sądu brak było podstaw do kwestionowania jej wiarygodności, również żadna ze stron nie podważała wartości dowodowej tej dokumentacji. Przy ustalaniu stanu faktycznego w sprawie Sąd Okręgowy nie uwzględnił zeznań powódki dotyczących nieprawidłowego leczenia podczas odbywania przez nią kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 29 maja 2013 r. do 28 listopada 2013 r., gdyż uznał, że w świetle pozostałego materiału zgromadzonego pozostawały one odosobnione, ich treść była wyrazem osobistych przekonań powódki, a nie rzeczywistego stanu rzeczy. Odnośnie do zeznań świadków: I. J. i B. P. to ich zeznania miały, w ocenie Sądu, marginalne znaczenie dla ustaleń. Sąd oddalił wnioski dowodowe pełnomocnika powódki zgłoszone w pismach z dnia 18 lutego 2014 r., 20 kwietnia 2016 r., 22 czerwca 2016 r. oraz o przeprowadzenie dowodu z zeznań w charakterze świadka P. W. (1) i K. R., przejmując, że istota sprawy została wyjaśniona, a wnioski dowodowe nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierzały jedynie do przedłużenia postępowania.

W tak ustalonym stanie Sąd Okręgowy stwierdził, iż powódka domagała się zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę powstałą w wyniku naruszenia jej dóbr osobistych przez niewłaściwą opiekę medyczną w Zakładzie Karnym w (...). Przywołał następnie Sąd treść art. 24 § 1 kc oraz art. 448 kc wskazując, że rozstrzygając o zasadności wniesionego przez powódkę roszczenia należało ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego powódki, a jeżeli tak, czy do tego naruszenia doszło w wyniku bezprawnego działania pozwanych (art. 24 kc). Na powódce ciążył obowiązek udowodnienia naruszenia dóbr osobistych. Dopiero w razie uznania, że doszło do naruszenia dóbr osobistych, pozwany musiał wykazać, że jego działanie powodujące naruszenie dóbr osobistych nie było bezprawne. Uznał też Sąd I instancji, iż powódka nie udowodniła zasadności swojego roszczenia. Nie wykazała, aby jej dobra osobiste zostały naruszone w wyniku niewłaściwej opieki medycznej w Zakładzie Karnym w (...), aby źródłem tych naruszeń były działania bezprawne osób odpowiedzialnych za jej leczenie oraz aby doznała jakiegóż szkody krzywdy ze strony pozwanych. W przekonaniu Sądu pozwani w toku procesu przedstawili dowody, z których wynika niezasadność zarzutów powódki. Wniosek ten Sąd Okręgowy poparł ponownym przytoczeniem opinii biegłych lekarzy, które były podstawą poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Przyjął zatem Sąd, iż w trakcie pobytu powódki w Zakładzie Karnym w (...) nie doszło do pogorszenia zdrowia powódki. Nadto uznał, iż powódka nie udowodniła winy chociażby w najlżejszej postaci w działaniach pozwanych, aby możliwe było zasądzenie zadośćuczynienia. Z tych przyczyn powództwo Sąd Okręgowy oddalił wskazując, iż o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w związku z art. 99 kpc.

W apelacji powódka domagała się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Skarżąca zarzuciła:

- naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 217 § 1 kpc i art. 227 kpc polegające na oddaleniu wniosków dowodowych powódki z zeznań świadka K. R., uzupełniającej opinii wszystkich opiniujących w sprawie biegłych oraz „przesłuchania dr. nauk medycznych P. W. (2)”;

- błędne ustalenie, że pozwani nie ponoszą odpowiedzialności za cierpienia fizyczne i psychiczne powódki oraz sposób jej leczenia;
- pominięcie zeznań I. J. i B. P., w części, w jakiej wskazywały, że opieka medyczna w zakładzie karnym była fatalna;
- pominięcie dowodu z opinii biegłych wszystkich specjalności w części, w jakiej Sąd nie określił tezy dowodowej, na jaką powinna być sporządzona opinia biegłych tj. cierpień fizycznych i psychicznych, jakich doznała powódka w zakładzie karnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż uznać należy, iż zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Zarzuty apelacji koncentrują się głównie na wytykaniu Sądowi Okręgowemu uchybień proceduralnych, do których - zdaniem skarżącej - doszło na skutek oddalenia szeregu wniosków dowodowych powódki. Te mankamenty, jak należy wnosić z twierdzeń apelacji, nie pozwoliły na dokonanie właściwych ustaleń faktycznych pod kątem zgłoszonego roszczenia i spowodowały, iż konkluzja Sądu I instancji, że powódka nie udowodniła, iż była wadliwie leczona w zakładzie karnym jest „zdecydowanie przedwczesna”(za oczywistą omyłkę uznać bowiem trzeba stwierdzenie apelacji, iż „Sąd oddalił powództwo w całości wskazując, że powódka nie udowodniła, że była w prawidłowy sposób leczona w zakładzie karnym”).

Podniesione przez apelującą zarzuty dotyczące błędów, których miałyby się dopuścić Sąd Okręgowy na etapie gromadzenia materiału dowodowego, w tym odnoszące się do naruszenia art. 227 kpc w zw. z art. 217 kpc, nie mogą odnieść zamierzonego przez skarżącą skutku. Stwierdzić trzeba, że zasadnie w odpowiedzi na apelację pozwany Skarb Państwa wskazuje, iż apelująca nie zachowała uprawnień do powoływania się w postępowaniu apelacyjnym na ewentualne uchybienia przepisom postępowania, gdyż sposób zgłoszenia przez fachowego pełnomocnika zastrzeżeń do protokołu w trybie art. 162 kpc nie odpowiadał wymogom tego przepisu. W judykaturze Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że dla zachowania uprawnień do powoływania się na uchybienia przepisom postępowania, z wyjątkiem przewidzianym w art. 162 zd. 2 kpc, nie jest wystarczające zwrócenie się o zaprotokołowanie, że strona zgłasza i wnosi o wpisanie zastrzeżenia do protokołu i dochowanie terminu zgłoszenia zastrzeżenia. Zastrzeżenie będzie skuteczne, jeżeli strona w sposób wyczerpujący przytoczy przepisy postępowania, które sąd jej zdaniem naruszył, i taka treść zastrzeżenia zostanie wpisana do protokołu rozprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2013 r., V CSK 544/12, LEX nr 1438426 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 237/06, Biul. SN 2006/11/17). W wyroku z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt V CSK 544/12, Sąd Najwyższy wyraził ponadto pogląd, że jeżeli strona jest w procesie reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, zastrzeżenie złożone przez niego do protokołu w trybie art. 162 kpc jest skuteczne tylko wówczas, gdy wskazuje, jakie przepisy postępowania zostały naruszone. Jak zaznaczono, zastrzeżenia zgłoszone przez pełnomocnika powódki do protokołu rozpraw, na których doszło do oddalenia wniosków dowodowych zgłoszonych przez powódkę nie spełniają tych wymogów. Z tego względu powódka utraciła prawo do kwestionowania w postępowaniu apelacyjnym - niezasadnego w jej odczuciu - oddalenia wniosków dowodowych.

Niezależnie jednak od utraty przez powódkę uprawnień do powoływania się na uchybienia proceduralne uznać należy, iż zgromadzony przez Sąd Okręgowy materiał dowodowy był wystarczający, aby ustalić istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności w kontekście twierdzeń powódki i zgłoszonego przez nią żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne Sąd Apelacyjny podziela jako adekwatne do będącego przedmiotem procesu żądania oraz będące rezultatem oceny dowodów mieszczącej się w granicach swobodnej oceny dowodów z art. 233 § 1 kpc.

Skarżąca eksponuje w apelacji fakt, iż domagała się zadośćuczynienia „za cierpienia fizyczne i psychiczne”, jakich doznała na skutek nieprawidłowego „zajmowania się jej osobą i jej chorobą w czasie pobytu w izolacji penitencjarnej”, a nie jak miał przyjąć Sąd Okręgowy „ustalenia wysokości odszkodowania za pogorszenie się stanu zdrowia”. Niemniej zauważyć trzeba, że w toku procesu powódka wywodziła, iż domaga się zasądzenia od pozwanej 5 000 000 zł „z tytułu

odszkodowania i zadośćuczynienia za pogorszenie stanu zdrowia w związku z nieprawidłowymi metodami leczenia jakie zostały przyjęte przez pozwaną i w związku z brakiem reakcji na potrzeby zdrowotne” (k. 149).

Wskazać zatem należy, iż podstawy prawnej do zasądzenia zadośćuczynienia poszukiwać można w przepisach art. 445 § 1 i 2 kc w zw. z art. 444 § 1 kc bądź art. 448 kc. Przepis art. 445 § 1 kc przewiduje, że w wypadkach przewidzianych w art. 444 § 1 kc sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Powołane uregulowanie z art. 445 § 1 kc poprzez odesłanie do art. 444 § 1 kc zakłada, iż zadośćuczynienie przyznaje się za krzywdę, która jest wynikiem uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia wynikającego z czynu niedozwolonego. Inaczej mówiąc warunkiem przyznania zadośćuczynienia jest zaistnienie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Nie można więc domagać się zadośćuczynienia za bliżej nieokreślone krzywdy, jeżeli nie doszło do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (fizycznego lub psychicznego). Nadto zadośćuczynienie nie należy się za zagrożenie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Warunkiem niezbędnym zasadności żądania opartego o przywołane przepisy jest szkoda na osobie w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. W sprawie nie zachodzi natomiast sytuacja objęta art. 445 § 2 kc, gdyż powódka była pozbawiona wolności na mocy prawomocnego wyroku skazującego, nie powoływała się także na wypadek określony końcowym uregulowaniem powołanego przepisu (tj. skłonienie do poddania się czynowi nierządnemu).

Z kolei przepis art. 448 kc, do którego to odniósł się Sąd Okręgowy oceniając zasadność żądania powódki stanowi, iż sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (...). Przepis art. 23 kc przewiduje, iż dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Powołane uregulowanie zawiera przykładowe wyliczenie dóbr osobistych, dobrem osobistym podlegającym ochronie - wprost wymienionym w art. 23 kc - jest zdrowie. Niewątpliwie dobrem tego rodzaju jest również życie. Naruszenie dobra osobistego w postaci zdrowia skutkuje uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, z czym łączy się krzywda poszkodowanego. W takiej też sytuacji, z mocy art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 zd. 2 kc, poszkodowany może domagać się zadośćuczynienia pieniężnego. Zadośćuczynienie z omawianej podstawy należy się zatem również tylko w sytuacji naruszenia dobra osobistego - zdrowia w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia; nie przysługuje w wypadku zagrożenia naruszenia tego dobra. Nie ma przeto podstaw do podzielenia twierdzenia apelacji, aby dobrem osobistym podlegającym rekompensowaniu w drodze przyznania zadośćuczynienia była bliżej niesprecyzowana krzywda, która nie łączyłaby się z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia.

Z naprowadzonych względów uznać należało, iż zasadne było skoncentrowanie

prowadzonego postępowania dowodowego na uzyskaniu odpowiedzi na pytanie: czy

powódka doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w (...) w 2013 r. (dalej zwanego : pozwana jednostka penitencjarna). W równym stopniu ważne było udzielenie odpowiedzi na pytanie: czy pozwanej A. B., która pełniła obowiązki kierownika ambulatorium w pozwanej jednostce penitencjarnej i udzielała powódce świadczeń medycznych w imieniu pozwanego można postawić zarzut niewłaściwego wykonywania obowiązków, które pozostawałyby w związku ze szkodą na osobie powódki. Powódka pozwała bowiem pozwaną A. B. z tej racji, iż jako lekarz w pozwanej jednostce penitencjarnej nie udzieliła jej właściwej pomocy lekarskiej. Dopozwanie w toku procesu Skarbu Państwa było zaś uzasadniane tym, iż ponosi on odpowiedzialność za czyny „osób reprezentujących Zakład Karny”(k.149-150). W tym miejscu należy podkreślić, iż jakkolwiek powódka w toku procesu powoływała się i na inne okoliczności, mające świadczyć o różnego rodzaju naruszeniach, do których miało dojść w trakcie jej pobytu w Zakładzie Karnym w (...) w 2013 r. to jest to bez znaczenia dla możliwości odmiennego, od przedstawionego wyżej, rozumienia podstawy faktycznej i prawnej żądania będącego przedmiotem niniejszego postępowania. Nie zostało bowiem wskazane i wyartykułowane, że ewentualnie doszło do naruszenia innego niż zdrowie (np. godność) dobra osobistego powódki i w związku z jego naruszeniem skarżąca poszukuje ochrony prawnej w tym postępowaniu. Rzeczą poszkodowanego jest określenie (nazwanie) dobra osobistego, z naruszeniem którego

wiąże swoje roszczenie. Sąd w tym zakresie nie może wyreńczyć powoda ani domniemywać, jakie dobro może wchodzić w rachubę. Tym bardziej jeżeli strona jest reprezentowana przez fachowego pełnomocnika. Zauważyć także trzeba, iż powódka w innym procesie (co Sądowi Apelacyjnemu wiadomo z urzędu – por. protokół rozprawy apelacyjnej – k. 511) dochodziła od Skarbu Państwa zadośćuczynienia z tytułu szkód poniesionych na skutek nieudzielenia jej przerwy w odbywaniu kary wolności w trakcie osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej. Podnoszenie twierdzeń w tym aspekcie jest więc bez znaczenia w tej sprawie.

Stwierdzić trzeba, iż zgromadzone dowody, w tym przede wszystkim dokumentacja medyczna dotycząca przebiegu leczenia powódki w Zakładzie Karnym w (...) oraz pisemne opinie biegłych: ortopedy, okulisty i neurologa nie dają podstaw, aby uznać, iż pozwana A. B. bądź inne osoby z personelu medycznego zatrudnionego w pozwanej jednostce penitencjarnej wadliwie opiekowały się powódką. Rola pozwanej, kierownika ambulatorium sprowadzała się do doraźnego reagowania na zgłaszane przez powódkę problemy. Z uwagi też na złożoność schorzeń, z którymi powódka przybyła do Zakładu Karnego w (...), pozwana kierowała ją do odpowiednich lekarzy specjalistów bądź na specjalistyczne badania diagnostyczne. W świetle przeprowadzonych dowodów z opinii biegłych nie sposób doszukać się stwierdzeń, które dawałyby podstawę do ustalenia, iż pozwana (bądź inne osoby z personelu medycznego) nieprawidłowo udzielała powódce świadczeń medycznych. Podkreślić także należy, że opinie biegłych - wbrew zarzutom skarżącej - nie wymagały uzupełnienia. Podobnie, jak sąd nie jest zobowiązany dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, LEX nr 7407 oraz z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003/9/67), tak też nie ma uzasadnienia dla kolejnych „uzupełnień” opinii przez biegłego. Wydane, na potrzeby zgłaszanego przez powódkę żądania, pisemne opinie były wystarczające dla poczynienia ustaleń. Nadto nie budziły one zastrzeżeń, co do wysnutych przez opiniujących wniosków. Co do opinii biegłej okulisty stwierdzić jedynie można, iż istotnie biegła zauważyła, że złożona dokumentacja jest niekompletna i budzi wątpliwości co do autentyczności. Wątpliwości biegłej odnosiły się do dokumentacji dotyczącej pobytu powódki w 2012 r. w Wojewódzkim (...) w B., a która to dokumentacja miała potwierdzać doznanie przez powódkę drugiego udaru. Rzeczą skarżącej było jednak uzupełnienie dokumentacji, czego nie uczyniła. Istotniejsze jednak pozostaje to, iż wskazany szpital poinformował Sąd Okręgowy, iż w 2012 r. powódka nie była pacjentką tej placówki (k. 93). Wreszcie sama powódka przyznała w toku badania lekarskiego, że nie przebywała w 2012 r. w szpitalu w B. (k. 375 verte). Te względy, a także brak powołania w apelacji naruszenia art. 286 kpc w zw. z art. 278 kpc, niezależnie od zasygnalizowanego na wstępie uchybienia art. 162 kpc, powodują uznanie, że nie zachodziły podstawy do dalszego weryfikowania wydanych przez biegłych opinii pisemnych.

Podkreślić także należy, iż powódka swoim zachowaniem utrudniała właściwą opiekę lekarską, odmawiając poddania się zalecanym badaniom czy przyjmowaniu leków. Dopuszczała się również samookaleceń (incydent z wtarciem szkła w gałkę oczną – k. 186). Jak się wydaje zachowanie skarżącej ukierunkowane było, nawet kosztem narażenia własnego zdrowia na uszczerbek, na uzyskanie kolejnej przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności. W tej części powódka swój cel zresztą osiągnęła, gdyż Zakład Karny w (...), mając także na uwadze opinię pozwanej A. B. jako lekarza opiekującego się powódką, skierował w sierpniu 2013 r. wniosek o udzielenie przerwy w wykonywaniu kary pozbawienia wolności – k.183.

Nie można nie zauważyć, iż odbywanie kary pozbawienia wolności w oczywisty sposób wiąże się z wieloma dolegliwościami (taki jest też sens kary), z którymi osoba wchodząca w konflikt z prawem winna się liczyć. O ile więc nie było medycznego uzasadnienia dla korzystania przez powódkę z wózka inwalidzkiego to nawet jeżeli taka forma poruszania się była z innych względów dogodniejsza dla powódki to nie można zarzucać funkcjonariuszom pozwanej jednostki penitencjarnej, iż nie godzili się na korzystanie przez powódkę z wózka inwalidzkiego. Poza kserokopią zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środki pomocnicze (k. 4), z którego wynikałaby potrzeba korzystania przez powódkę z takiego środka, twierdzenie o faktycznej potrzebie korzystania przez powódkę z wózka inwalidzkiego nie wynika z żadnego dokumentu. Natomiast złożona przez powódkę kserokopia może budzić uzasadnione wątpliwości co do istnienia oryginalnego dokumentu, jeżeli zważy się, że oryginału skarżąca nie okazała, zaś kserokopia innego istotnego dokumentu w postaci karty wypisowej z Wojewódzkiego Szpitala (...) w B., (która miała potwierdzać przebycie drugiego udaru przez powódkę w 2012 r.)

okazała się nierzetelną kopią. Jak się bowiem okazało powódka nie przebywała w 2012 r. w szpitalu w B., co więcej obecnie utrzymuje, że nigdy takiej karty nie posiadała (k. 375 verte). Faktem też pozostaje, że do Zakładu Karnego w (...) powódka przybyła bez wózka inwalidzkiego, a na jego terenie poruszała się samodzielnie. Podobnie, w toku procesu, po uzyskaniu przerwy w odbywaniu kary pozbawieniu wolności, na badania przeprowadzone przez opiniujących w sprawie biegłych i na rozprawy, stawiała się bez pomocy wózka inwalidzkiego. Co równie istotne, z opinii wskazanych wcześniej biegłych wynika, że nie było wskazań lekarskich do tego, aby powódka w trakcie pobytu w pozwanej jednostce penitencjarnej poruszała się za pomocą wózka inwalidzkiego. Tym samym okoliczność ta w żaden sposób nie rzutowała na stan jej zdrowia.

Reasumując stwierdzić należy, iż brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwani dopuścili się zaniedbań w opiece medycznej nad powódką w trakcie jej osadzenia w 2013 r. w pozwanej jednostce penitencjarnej (nie dopuścili się deliktu). Nie doszło również do wyrządzenia szkody na osobie powódki, gdyż nie doznała ona rozstroju zdrowia bądź uszkodzenia ciała w tymże czasie pozostającego w adekwatnym związku przyczynowym z zachowaniem pozwanych, co także wyłącza możliwość zasądzenia zadośćuczynienia w myśl powołanych uregulowań.

Z podanych względów apelacja nie mogła odnieść zamierzonego skutku, co uzasadniało jej oddalenie – art. 385 kpc. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 102 kpc, obciążając powódkę jedynie częścią kosztów zastępstwa procesowego pozwanych. U podstaw tej decyzji leżała trudna sytuacja zdrowotna i materialna powódki. Niemniej powódka wnosząc apelację winna była się liczyć z tym, że jej stanowisko nie zostanie podzielone. Zaangażowanie pozwanych w spór na etapie postępowania drugoinstancyjnego i poniesione w związku z tym przez nich koszty, przy uwzględnieniu, że powódka nie została obciążona kosztami procesu za pierwszą instancję, uzasadnia - w myśl zasad słuszności - przyznanie im przynajmniej zwrotu części poniesionych przez nich kosztów.

SSA Lucyna Świdarska-Pilis	SSA Małgorzata Wołczańska	SSA Elżbieta Karpeta